

ПРАКТИКО-ПРИЛОЖЕН АНАЛИЗ НА ОБРАБОТВАНЕТО НА ЛИЧНИ ДАННИ В СЧЕТОВОДНАТА ДЕЙНОСТ

докт. Милена Миткова

Междуднародно висше бизнес училище

Резюме. С развитието на технологиите, сигурността и безопасността на личните данни е сред приоритетите на Европейския съюз. В резултат на възприетата политика в тази област от 25.05.2018 г. се прилага Регламент (ЕС) 2016/679 (Общ регламент за защита на данните). Счетоводителите изпълняват множество разнообразни дейности и задачи, в резултат на което обработват съществен обем от лични данни. В счетоводната теория и практика обаче въпростът за счетоводителите като администратори или обработващи лични данни лица не е достатъчно задълбочено изследван. Все още се наблюдават и некоректни практики по обработка на лични данни, които не осигуряват в достатъчна степен защита на изпращаната и получаваната информация. Основна цел на разработката е да се изследват някои специфични аспекти от счетоводната дейност, които имат значение за целите на коректната обработка на лични данни. Това е постигнато чрез (1) теоретичен обзор на научни публикации в областта от български и чуждестранни автори; (2) представени данни от проведено авторово анкетно проучване с практикуващи счетоводители – представители на счетоводни предприятия относно изпълнението на задълженията им в сферата на законодателството за защита на личните данни.

Ключови думи: сигурност; счетоводна дейност; обработка на лични данни

JEL: M48, M41, K22

1. Въведение

Технологичното развитие и глобализацията поставят нови предизвикателства пред поверителността и неприкосновеността на личните данни на лицата. Съществуват рискове за субектите, чиито данни се събират, обработват и съхраняват като например финансови злоупотреби, измами, проблеми при упражняване на права и други⁷⁰. Счетоводителите в хода на осъществяване на своята дейност обработват различни категории и видове идентификационни данни, за да изпълнят задълженията си по силата на договорите си с

⁷⁰ Risiko für die Rechte und Freiheiten natürlicher Personen, Kurzpapier Nr. 18, Datenschutzkonferenz – DSK, Deutschland, 2018, s. 3; Банкова, Д. (2018). За имплементирането на регламента за Защита на лични данни в одиторската практика, ИДЕС, бр. 4/2018, година XXXII, с. 1-11.

клиентите и на действащото трудово, данъчно, осигурително, административно и облигационно законодателство. Поради тази причина, те са длъжни да гарантират сигурността на информацията и личните данни, с които разполагат в степен, която не позволява неправомерен достъп и нарушаване на поверителността и неприкосновеността на персоналния живот. В същото време, неясното и непълно определение на основни понятия в законодателството по защита на данните затруднява изпълнението на задълженията от представителите на счетоводната професия.

Настоящата разработка има за цел да изследва някои специфики от дейността на счетоводителите, които имат пряко отношение при събирането, съхранението и обработката на лични данни на трети лица. Допълнителна цел на изследването е да се очертаят текущо приложими практики и процедури от дейността на счетоводители в счетоводни предприятия по повод обработката на лични данни. За постигане на така поставените цели са изведени следните изследователски задачи:

- Да се направи теоретичен обзор на понятието "лични данни" с цел по-ясното определяне на информацията, подлежаща на събиране, обработка, съхранение и защита от страна на счетоводителите в България;
- Да се направи преглед и съпоставителен анализ на приложимата нормативна уредба в Европа и България в областта на защитата на личните данни;
- Да се представят резултати от авторово анкетно проучване сред счетоводители – представляващи счетоводни предприятия в България с цел очертаване на текущите практики в областта.

Обект на изследването са спецификите на счетоводната дейност, определящи спазването и прилагането на нормативната уредба за защита на личните данни от страна на счетоводителите.

Предмет на проучването е приложимата в областта нормативна уредба, както и изследвания в специализираната литература по проблематиката.

Тезата, която защитава авторът на разработката е, че е при извършване на своята дейност, счетоводителите събират и обработват различен набор от персонални данни⁷¹,

⁷¹ Въпреки, че авторът на настоящата разработка осъзнава съществуващите разлики в понятията „лични данни“, „лична информация“ и „персонални данни“ за целите на настоящата разработка термините „персонални данни“ и „лични данни“ ще бъдат използвани еднозначно в синонимна зависимост на данни, чрез които дадено лице може да бъде идентифицирано. Авторът си позволява подобно отъждествяване на

които зависят не само от спецификата на счетоводството, но и от характерните особености на сектора, в който извършва икономическа дейност предприятието, за което полага труд счетоводния персонал. Поради това е необходимо по-детайлно изследване на отделните аспекти на счетоводната дейност с цел очертаване и на своеобразни моменти при прилагане на нормативната уредба за защита на личните данни.

Основни изследователски **методи и подходи**, използвани в настоящата разработка са: методите на анализ и синтез, литературен обзор, исторически преглед на нормативната уредба, индукция и дедукция, сравнение и описание. За целите на емпиричният анализ е проведено анкетно проучване с практикуващи счетоводители (назначени в счетоводни предприятия или управители на такива, които практикуват професията) относно изпълнението на задълженията им в сферата на законодателството за защита на личните данни. Данните са анализирани с помощта на програмата Microsoft EXCEL.

Авторът на настоящата разработка си поставя за цел да изведе някои текущи тенденции относно приложението на нормативната уредба за защитата на лични данни от счетоводителите, представляващи специализирани счетоводни предприятия. Те ще са основа за последващи авторови изследвания, основани на конкретни специфики от технологичните характеристики на счетоводната дейност. В тази връзка настоящето изследване представя само първични данни от счетоводната практика в България без авторът да изследва в дълбочина характерните особености на отделните счетоводни дейности и задачи, имащи пряко влияние по повод събирането, обработката, съхранението и защитата на лични данни.

2. Същност, значение и законодателни изисквания относно защитата на "личните данни" в приложими български и европейски нормативни актове

Използването на технологични устройства за събиране и обработка на данни за света около хората не е ново явление. Още в края на 1880 г., Херман Холерит изобретява табулиращата машина, която е устройство за перфокарти. То подпомага обработката на данни от преброяването в Съединените Американски Щати (САЩ) през 1890 г.⁷² В резултат

термините, базирайки се на буквалния превод от "personal data" и на тълкуването на понятието "лични данни" от Работна група по чл. 29 по прилагането на Общия регламент относно защита на данните, където "данни" се определя като "всяка информация".

⁷² <https://www.fi.edu/history-resources/electric-tabulation-machine> (последно посещение на 01.12.2021 г.)

на процеса на технологично обновление и въвеждане на иновации „анонимността“ на хората се счита за невъзможна.⁷³ Като причина за подобно твърдение може да се посочи, че "една и съща информация може да бъде „лични данни“ в една ситуация, или в ръцете на един човек, но не и в друга ситуация или когато се обработва от друго лице"⁷⁴. В този смисъл, определянето на понятието „лични данни“ е предпоставка за определянето на потенциалните заплахи пред неприкосновенността на частния живот на хората. Това изисква осигуряването на правна защита срещу незаконен достъп, обработване и съхранение на социално значима информация за личността. Без концепция за "лични данни", няма да е възможно ограничение на обхвата на правото за поверителност.

В европейското правно пространство понятието „лични данни“ се определя като "информация, свързана с идентифицирано физическо лице или физическо лице, което може да бъде идентифицирано"⁷⁵. Установяване на самоличността на физическото лице може да бъде извършено, когато то „може да бъде идентифицирано, пряко или непряко, по-специално чрез идентификатор, като име, идентификационен номер, данни за местонахождение, онлайн идентификатор или по един или повече признаки, специфични за физическата, физиологичната, генетичната, психическата, умствената, икономическата, културната или социална идентичност на това физическо лице“⁷⁶. В този смисъл данните се отнасят за лице, чиято самоличност е изцяло изяснена или може да бъде установена чрез допълнителна информация. Тази обща и обширна дефиниция на понятието "лични данни" предопределя тълкуване на връзката между индивид и информация, въпреки че само Съдът на Европейския съюз има правомощия да решава как трябва да се разбира то. Работна група по чл. 29 по прилагането на Общия регламент относно защита на данните разделя дефиницията на четири елемента: (1) всяка информация, (2) свързана с, (3) идентифицирано

⁷³ Виж повече: Om (2010)'Broken Promises of Privacy' 57 UCLA L. Rev. 1701, 1742 et seq. and 1759), Суини (Sweeney, (2000)'Simple Demographics Often Identify People Uniquely' Carnegie Mellon University, Data Privacy Working Paper 3 <http://dataprivacylab.org/projects/identifiability/paper1.pdf> (последно посещение на 01.12.2021г), Шварц и Солове (Schwartz and D Solove, 'The PII Problem: Privacy and a New Concept of Personally Identifiable Information' (2011) 86 N.Y.U. L. Rev. 1814).

⁷⁴ Millard Ch., Hon W. K.(2012) Defining 'Personal Data' in e-Social Science , Information, Communication and Society, 2012 Vol 15(1) p 66

⁷⁵ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1, член 4, параграф 1; модернизирана Конвенция № 108, член 2, буква а).

⁷⁶ Пак там, член 4, параграф 1

или подлежащо на идентификация, (4) физическо лице⁷⁷. Понятието "всяка информация" обаче не се изяснява от работната група, както и не се предлага определение или разграничение между термините "информация" и "данни". Понятието "информация" по същество е с латински произход и се основава на думата "informatio", означаваща представа, понятие за нещо⁷⁸. Shannon (1948) разглежда информацията през статистическата теория като мярка за свободата на избор, с която дадено съобщение е избрано от множеството от всички възможни съобщения. За него информацията е различна от значението⁷⁹. За Л. Флориди семантичната информация се определя като оформени, смислени и достоверни данни⁸⁰. Според J. Wheeler „цялата природа е огромна система от информационни процеси⁸¹“. Липсата на единно приета дефиниция е предпоставка през втората половина на 20-ти век да се въведе нова дисциплина във философията с наименование "Философия на информацията". В нея обаче също се предлагат различни определения на понятието "информация"⁸², като се счита, че "всичко е информация"⁸³.

От предходно изведеното може да се твърди, че е възможно всяка информация да се отъждестви като "лични данни". От тази гледна точка обаче, за счетоводителите се появяват нови предизвикателства, а именно да разграничат лични от нелични данни за лицата (дори ако те са еднолични търговци) и да определят законовото основание за обработката на този вид информация. Историческият преглед на възникването на понятието "лични данни" в европейското правно пространство и на развитието на нормативната уредба по повод поверителността може да даде повече светлина върху естествената логическа връзка между необходимостта от запазването на неприкосновеността на личния живот и концептуалната рамка и правните способи за защита на данните.

⁷⁷ Становище на работна група по чл. 29 4/2007 относно понятието „лични данни”, 2007 ("WP 136")

⁷⁸ Войнов, М., Милев Ал. (1944) Латинско-български речник. 4 изд. София, Печ. ФАР, с. 308

⁷⁹ Shannon, C. E. (1948), A Mathematical Theory of Communication, Bell System Technical Journal, Vol. 27, pp. 379–423, 623–656

⁸⁰ Флориди, Л., (1999), „Информационна етика: върху теоретичните основи на компютърната етика“, Етика и информационни технологии , 1(1): 37–56., „Каква е философията на информацията?“ (2002), Метафилософия, 33(1–2): 123–145., The Blackwell Guide to the Philosophy of Computing and Information(2003) , Blackwell, Oxford., Философията на информацията(2011) , Oxford University Press.

⁸¹ Wheeler, J.A.(1989) ‘Information, Physics, Quantum: The Search for Links’, in WH Zurek (ed), Complexity, Entropy, and the Physics of information (Addison-Wesley), p.3–28

⁸² <https://plato.stanford.edu/archives/fall2013/entries/information/#HisTerConInf> (последно посещение на 01.12.2021г)

⁸³ Purtova, N. (2018) The law of everything. Broad concept of personal data and future of EU data protection law, Innovation and Technology, 10:1, p.50, : <https://doi.org/10.1080/17579961.2018.1452176>

Нормативната уредба в областта на защитата на личните данни в Европа се заражда на база разграничаването на правото на неприкосновеност на личния живот или на зачитане на частния живот и правото на защита на личната информация. Исторически преглед на европейската правна уредба в областта е направена в Наръчника по европейско право в областта на защитата на данните от 2018 г.⁸⁴ (виж Таблица 1). Респективно, документът, който въвежда за първи път правото на неприкосновеност на личния живот в международен аспект е Всеобщата декларация за правата на човека от 1948 г⁸⁵. Съществен принос на документа е, че въвежда критерий за човешки права, които се включват в множество международни и национални нормативни актове. В този аспект може да се твърди, че Декларацията е ръководство чрез което "всеки човек и всеки орган на обществото, да се стремят, чрез просвета и образование, да съдействат за зачитане на тези права и свободи"⁸⁶. Европейската конвенция за правата на човека от 1950 г.⁸⁷ от своя страна налага задължението за договарящите се държави да зачитат правото на личен и семеен живот, на жилището и тайната на кореспонденцията. Поради тази причина, на публичните органи е наложена забрана за намеса в това право, освен когато на база нормативната уредба се преследват важни и законни обществени интереси. Конвенцията потвърждава заложените във Всеобщата декларация права, но по-големият ѝ принос е, че въвежда задължение за всички държави, които я ратифицират да се присъединят към юрисдикцията на Европейския съд по правата на човека. Посочените документи обаче не отчитат достиженията в сферата на информационните технологии и преноса на данни, както и не предлагат определение за понятието "лични данни". Също така в текстовете им не са въведени и правила, регламентиращи събирането и използването на лична информация.

През 1976 г. е въведен Международният пакт за граждansки и политически права⁸⁸. Този документ забранява своеволно и незаконно вмешателство в личния живот, дома или кореспонденцията, както и незаконно накърняване на честта и доброто име. Същевременно задължава подписаните го страни да гарантират правото на неприкосновеност на частния

⁸⁴ Наръчник по европейско право в областта на защитата на данните(2018), Агенция на Европейския съюз за основните права и Съвет на Европа, Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз

⁸⁵ Всеобща декларация за правата на човека приета с резолюция 217A(III) на ОС на ООН от 10.декември 1948г

⁸⁶ Пак там.

⁸⁷ Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, Обн. ДВ. бр.80 от 1992г., посл. изм. ДВ. бр.38 от 2010г.

⁸⁸ Международния пакт за граждански и политически права (ДВ, бр. 43 от 1976 г.), ратифициран с Указ № 1199 от 1970 г., ДВ, бр. 60 от 1970 г.

живот, както и всички останали граждански права. Актът разширява правата, разписани в предходно разгледаните документи и налага правно обвързване. В обхвата на текстовете на документа обаче отново не се въвеждат правила и процедури за законосъобразно събиране и обработване на лична информация и не се въвеждат принципи за защита на данните.

През 1981 г. се въвежда Конвенцията за защита на лицата при автоматизираната обработка на лични данни (Конвенция № 108)⁸⁹. Чрез конвенцията се въвежда обработката на данни, както в частния, така и в публичния сектор, а също и при обработката на данни от съдебни органи. Документът има за цел да защитава лицата срещу злоупотреби при обработването и трансграничното предоставяне на данните им. В него са заложени правата за осведоменост на лицата за съхраняваната информация за тях и за коригирането им. Независимо, че конвенцията е изменяна и допълвана^{90, 91} съществен негативен момент е, че тя не предлага система от процедури за защита на личните данни на европейско равнище, а също така и не подлежи на съдебен надзор от Европейския съд за правата на човека.

През 2000 г. се консолидират основните права, приложими в Европейския съюз. Това става чрез Харта на основните права⁹², имаща задължителен характер за страните от ЕС от декември 2009 г. В Хартата се групират в 7 дяла основни права, като в дял II „Свободи“ се вписват: правото за свобода и сигурност; уважението към личния и семейния живот; защита на личните данни; свобода на изразяване на мнение и свобода на информация; и други права. В документа се залагат и принципите за обработка на личните данни, като се въвежда и контрол от независими органи⁹³. Въпреки това, в текстовете на Хартата отново не са въведени система и процедури по повод защитата на личната информация.

За периода от 1995 г. до май 2018 г. Директива 95/46/EО на Европейския парламент и на Съвета е основният правен инструмент на ЕС за защита на личните данни⁹⁴. Целта на

⁸⁹ Конвенция 108 за защита на лицата при автоматизираната обработка на лични данни, Обн. ДВ. бр.26 от 2003г., посл. изм. ДВ. бр.38 от 2010г

⁹⁰ Съвет на Европа, Допълнителен протокол към Конвенцията за защита на лицата при автоматизирана обработка на лични данни, по отношение на надзорните органи и трансграничните информационни потоци, CETS № 181, 2001 г. С модернизацията на Конвенция № 108 този протокол не се прилага, тъй като неговите разпоредби са осъвременени и включени в новата Конвенция № 108

⁹¹ Наръчник по европейско право в областта на защитата на данните, Агенция на Европейския съюз за основните права и Съвет на Европа, 2019 г., стр. 30.

⁹² Харта на основните права на Европейския съюз (2016/C 202/02)

⁹³ Пак там, стр. 33

⁹⁴ Директива 95/46/EО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни, ОВ L 281, 23.11.1995 г

Директивата е хармонизация на законодателството, чрез отразяване на принципите за защита на данните, които вече съществуват в националните законодателства на държавите-членки и в Конвенция № 108.

Организацията на обединените нации приема две резолюции след 2013 г., относно правото на неприкосновеност на личния живот. Като основна причина за това е развитието на технологиите и съществуващи практики за наблюдение на гражданите в някои държави⁹⁵. Следващите резолюции са от 2016 г. и 2017 г., като чрез тях се потвърждава необходимостта от ограничаване на промоцията на разузнавателните агенции и се осъждат масовото наблюдение на лица.

Последно въведен е Общият регламент относно защитата на данните, приет април 2016 г.⁹⁶ Той става напълно приложим на 25 май 2018 г. и отменя Директивата за защита на личните данни⁹⁷. Регламентът се базира на Директивата по отношение на заложените принципи и права на субекта на данни, но същевременно въвежда нови задължения относно защита на информацията на етапа на проектирането. Въвежда се и назначаване на длъжностно лице за защита на данните при определени обстоятелства и спазване на принципа на отчетност⁹⁸. Чрез Регламента се осигурява хармонизация на правилата за защита на информацията, включително и защита на физическите лица, и се установява правна сигурност на средата в държавите-членки на ЕС. Задължението за прилагане на регламента е и за администратори и обработващите персонална информация, които териториално се намират извън съюза, но търгуват или наблюдават поведението на субекти на данни в него.

⁹⁵ ООН, Генерална асамблея, Резолюция относно правото на неприкосновеност на личния живот в цифровата ера, A/RES/68/167, Ню Йорк, 18 декември 2013 г.; и ООН, Генерална асамблея, Преразгледана проекторезолюция относно правото на неприкосновеност на личния живот в цифровата ера, A/C.3/69/L.26/Rev.1, Ню Йорк, 19 ноември 2014 г

⁹⁶ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1

⁹⁷ Директива 95/46/EО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни, ОВ L 281, 23.11.1995 г

⁹⁸ Пак там стр.36

Таблица 1: Историческа справка на основни документи в европейското право в областта на защитата на лични данни

Година	Етапи в развитието
1948	Всеобщата декларация за правата на человека
1950	Европейската конвенция за правата на человека
1970	В Германската провинция Хесен се приема първия закон за защита на данните, който се прилага само в тази провинция
1973	В Швеция се приема първия в света национален закон за защита на данните
1976	Международният пакт за граждански и политически права
1981	Конвенцията за защита на лицата при автоматизираната обработка на лични данни (Конвенция № 108)
1995	Директива 95/46/EО за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни
2000	Харта на основните права
2013	Резолюция относно правото на неприкосновеност на личния живот в цифровата ера
2016	Преразгледана проекторезолюция относно правото на неприкосновеност на личния живот в цифровата ера
2016	Общий регламент относно защитата на данните

Източник: автора на база Наръчник по европейско право в областта на защитата на данните от 2018г.

В резултат от направения исторически обзор може да се твърди, че нормативната уредба в областта подлежи на постоянно усъвършенстване. Въпреки това все още съществуват **пропуски и недостатъци** в законодателната регламентация, по-съществени от които са:

- липсва дефиниция на понятието за поверителност, като се счита че „изглежда няма много ясна представа какво (то) е⁹⁹“;
- връзката между концепцията за лични данни и реалните рискове за неприкосновеността на частния живот е неясна. Новото законодателство е фокусирано към

⁹⁹ Thomson J.(1974), The Right to Privacy, in Philosophical Dimensions Of Privacy: An Anthology, supra note 2, at 272, 286; и Cohen J.L.(2002), Regulating Intimacy: A New Legal Paradigm p.56

действията по обработка на лични данни, а не към ситуации с въздействие върху неприкосновеността на личния живот¹⁰⁰;

- нормативната уредба укрепва най-големите компании, отслабва обаче малките и средните фирми;

- създава рискове за кражба на самоличност и онлайн измами, използва претенцията за контрол на клиентите, за да увеличи силата на правителството, не успява да включи ролята за подобряване на поверителността, иновациите и образование на потребителите в областта на защитата на данните¹⁰¹;

- текстовете на нормативните актове в областта са дълги (99 подробни разпоредби), а разпоредбите на Регламента¹⁰² са допълнени с неопределени „съображения“ и липсва конкретика¹⁰³. Това по същество води до неразбиране от страна на потребителите на документите;

- законодателството имплементира основан на риска подход към защитата на личните данни, което води до отговорности главно на администраторите, докато ролята на надзорните органи е значително отслабена.¹⁰⁴ Освен това, законодателят се фокусира върху правата на субектите на данни вместо към улесняване дейността на бизнеса¹⁰⁵;

- някои разпоредби съдържат неясен език и са трудни за тълкуване и прилагане¹⁰⁶. Някои пасажи се четат като политически изявления¹⁰⁷, което изисква допълнително тълкуване и от академичните среди. Функцията на регламентацията не се ограничава до

¹⁰⁰ Robinson N., Graux H., Botterman M., Valeri L. (2009), Review of the European Data Protection Directive, RAND Corporation, p. 27

¹⁰¹ Layton R., (2019) The 10 Problems of the GDPR The US can learn from the EU's mistakes and leapfrog its policy, The American Enterprise Institute

¹⁰² Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица по отношение на обработката на лични данни и за свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ ЕО (Общ регламент за защита на данните), ОВ 2016 L 119/1

¹⁰³ Hoofnagle C.J., Sloot B., Borgesius F.Z.,(2019) The European Union general data protection regulation: what it is and what it means, Information & Communications Technology Law, v.28, issue 1, p. 65-98

¹⁰⁴ Paterson M., McDonagh M.,(2019) Data Protection in an Era of Big Data: The Challenges Posed by Big Personal Data, Monash University Law Review ,Vol 44, No 1, p1-31

¹⁰⁵ Gonçalves M.E., (2017), The EU Data Protection Reform and the Challenges of Big Data: Remaining Uncertainties and Ways Forward, Information & Communications Technology Law v.26 issue 2, p.90- 115

¹⁰⁶ Gstrein, O.J., Zwitter, A.J., (2021) Extraterritorial application of the GDPR: promoting European values or power?, Internet Policy Review, 10(3). <https://doi.org/10.14763/2021.3.1576> (посетено на 17.12.2021)

¹⁰⁷ Gömann, M. (2017). The new territorial scope of EU data protection law: Deconstructing a revolutionary achievement. Common Market Law Review, 54(2), p. 588

основния въпрос – защитата на личните данни, а се превръща в "бойно поле за правни, икономически и политически конфликти"¹⁰⁸.

- предложените специфични задължения и права с цел защита на интересите на лицата и предоставянето на широкообхватни правомощия на правителствените агенции за прилагане на тези правила е неподходящ инструмент за решаване на текущите проблеми, свързани с големите данни¹⁰⁹.

Като част от ЕС страната ни също предприема мерки за хармонизиране на законодателството с нормативната уредба в Европа. В тази връзка след приемането на България в ЕС Законът за защита на личните данни (ЗЗЛД)¹¹⁰ бе актуализиран през 2019 г. в съответствие с нормативните изисквания и текстове на Регламента. Най-общо националните правни актове, които регламентират защитата на лични данни са:

- Конституция на Република България¹¹¹;
- Закон за защита на личните данни¹¹²;
- Закон за електронните съобщения¹¹³;
- Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на народното събрание от 13 март 2020 г.¹¹⁴;
- Правилник за дейността на Комисията за защита на личните данни и нейната администрация¹¹⁵;
- Инструкция № 1 от 21 декември 2016 г. за обстоятелствата, при които предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни услуги, уведомяват потребителите за нарушения на сигурността на личните данни, формата и начина на уведомяването¹¹⁶.

¹⁰⁸ Gstrein, O.J., Zwitter, A.J., (2021) Extraterritorial application of the GDPR: promoting European values or power?, Internet Policy Review, 10(3). <https://doi.org/10.14763/2021.3.1576> (посетено на 17.12.2021)

¹⁰⁹ Sloot, B.,(2014) Do data protection rules protect the individual and should they? An assessment of the proposed General Data Protection Regulation, International Data Privacy Law, Volume 4, Issue 4, p. 307–325 <https://doi.org/10.1093/idpl/ipu014> (посетено на 17.12.2021)

¹¹⁰ Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г.

¹¹¹ Конституция на Република България, Обн., ДВ, бр. 56 от 1991 г., посл. изм. ДВ. бр.100 от 2015г.

¹¹² Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г.

¹¹³ Закон за електронните съобщения, Обн., ДВ, бр. 41 от 2007 г., посл. изм. ДВ. бр.20 от 2021г.

¹¹⁴ Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, Обн., ДВ, бр. 28 от 2020г., посл. изм. ДВ. бр.77 от 2021г.

¹¹⁵ Правилник за дейността на Комисията за защита на личните данни и нейната администрация, Обн., ДВ, бр.60 от 2019г., посл. изм. ДВ. бр.52 от 2020г.

¹¹⁶ Инструкция № 1 от 21 декември 2016 г. за обстоятелствата, при които предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни услуги, уведомяват потребителите за нарушения на сигурността на личните данни, формата и начина на уведомяването, Обн., ДВ, бр.1 от 2017г.

Първоначално Законът за защита на личните данни е приет през 2002 г. В Переходните и заключителни разпоредби на Закона за защита на личните данни се прави изменение в Закона за достъп до обществена информация¹¹⁷, с което се въвежда за първи път на национално ниво определение на понятието „лични данни“. На базата на това определение, личните данни са „информация за физическо лице, което разкрива неговата физическа, психологическа, умствена, семейна, икономическа, културна или обществена идентичност“¹¹⁸. ЗЗЛД¹¹⁹ урежда защитата на правата на физическите лица при обработването на личната им информация, като целта на закона е гарантиране на неприкосновеността на личността и личния живот. Това става чрез осигуряване на защита на физическите лица при неправомерно обработване на свързаната с тях информация в процеса на свободното движение на данните. Обществените отношения, предмет на регулиране от нормативния акт, са предмет на регулиране и от европейското право. Поставени са високи законодателни изисквания за обработка на персонална информация, чието спазване е гаранция за зачитане на основните права и свободи и по-конкретно правото на личен живот на гражданите. Промените в Закона за защита на личните данни¹²⁰ се осъществяват сравнително късно спрямо много други европейски държави като Германия, Австрия, Нидерландия, Швеция, Дания, Испания, Италия, Белгия, Обединеното Кралство, Франция, Ирландия¹²¹. Н. Фети обобщава промените в Закона за защита на личните данни¹²² по следния начин:

1. *отменят се разпоредбите, които преписват текстовете от Регламент (ЕС) 2016/679¹²³;*
2. *съгласуват се регуляторните задължения чрез:*

¹¹⁷ Закона за достъп до обществена информация, обн. ДВ., бр.55 от 2000г., посл. изм. ДВ., бр.17 от 2019г

¹¹⁸ Так там, § 1 т. 2

¹¹⁹ Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г.

¹²⁰ Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г

¹²¹ McCullagh, K., Tambo, O., Bourton S., (2019), National Adaptations of the GDPR, Collection Open Access Book, Blogdroiteeuropéen, p. 24

¹²² Фети, Н., Промените в Закона за защита на личните данни, свързани с прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679 (2019) <http://trudipravo.bg/kompyutarni-produkti-epi/kompyutarni-informacionni-produkti-epi/epitargovsko-i-obligatzionno-pravo/podbrani-statii/3389-promenite-v-zakona-za-zashtita-na-lichnite-danni-svarzani-s-prilaganeto-na-reglament-es-2016-679> (посетено на 22.12.2021)

¹²³ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1

- въвеждане на два надзорни органи, отговорни за наблюдението на прилагането на законодателството по защита на личните данни (Комисията за защита на личните данни и Инспектората към Висшия съдебен съвет)¹²⁴;

- балансиране на правото на защита на личните данни със свободата на изразяване и правото на информация¹²⁵;

- определяне на правила за акредитиране на сертифициращи органи¹²⁶;

3. *описват се правилата за защита на личните данни в определени области, предвидени в Регламент (ЕС) 2016/679¹²⁷ чрез:*

- въвеждане на изисквания за законообразност на обработването¹²⁸;
- въвеждане на ограничения при обработване на единен граждansки номер/ личен номер на чужденец¹²⁹;
- уреждане на обработването на лични данни при трудово или служебното правоотношение¹³⁰;

¹²⁴ Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г, глава II и III

¹²⁵ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1 изисква вписване в нормативен акт на критериите за разграничаване на правото на защита на личните данни със свободата на изразяване и правото на информация, включително обработването за журналистически цели и за целите на академичното, художественото или литературното изразяване, затова в чл. 25з, ал. 1 от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г се установяват критериите.

¹²⁶ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1 изисква от държавите-членки да определят правила за акредитиране на сертифициращи органи и в чл. 14 от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г е предвидено това да се извършва от Комисията за защита на личните данни, по условия и изисквания, вписани в наредба. Освен това, критериите, механизмите и процедурите за сертифициране, печати и маркировки се определят с наредба, която все още не е приета и обнародвана и по този начин българското национално законодателство все още не отговаря на член 43 от Регламента.

¹²⁷ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1

¹²⁸ Нашето законодателство е възприело различни ограничения при обработването, вписани например в членове 25а -25з от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г

¹²⁹ Забранява се свободен публичен достъп до информация, съдържаща единен граждански номер или личен номер на чужденец, освен ако в закон не е предвидено друго и не се позволява единният граждански номер или личният номер на чужденец да е единственото средство за идентификация на потребителя при предоставяне на електронни услуги съгласно член 25ж от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г

¹³⁰ Въведени са задължения за работодателите по силата на членове 25и и 25к от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г

- вписване на задължения за опазване на професионална тайна¹³¹.

4. *въвеждат се ограничения и изключения, определени като:*

- общи¹³²;

- и при обработване на лични данни за архивиране в обществен интерес, за научни, исторически или статистически цели¹³³.

5. *избор на алтернатива чрез:*

- определяне на минимална възраст на децата, от която имат правото на предоставяне на съгласие за обработване на личните си данни във връзка с услугите на информационното общество¹³⁴;

- въвеждане на забрани и ограничения по повод обработката на лични данни на починали лица¹³⁵;

- въвеждане на изисквания за предварителна консултация с надзорен орган при обработване на лични данни в изпълнение на задача от обществен интерес¹³⁶;

- въвеждане на ограничения и правила за представителство на субекта на данни¹³⁷;

¹³¹ Въвежда се задължение на администратора или обработващия лични данни за опазване на професионална тайна или друго задължение за опазване на тайна, произтичащо от закон в член 12а от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г

¹³² Предвидените ограничения в чл. 23 от Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1 по отношение на обхвата на задълженията и правата, предвидени в членове 12—22 и в член 34, както и в член 5 от същия са имплементирани в глава седма от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г като чл. 37а от същия, но налагат позоваване на нормативен акт

¹³³ Въведени в българското законодателство с чл. 25л и 25м от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г

¹³⁴ Член 8 параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1 позволява на държавите членки да изберат минималната възраст на децата, от която ще имат правото на даване на съгласие за обработване на личните му данни във връзка с услугите на информационното общество и в чл. 25в от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г, законодателят е предвидил тази възраст да бъде ненавършени 14 години.

¹³⁵ В член 1 ал. 6 от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г се изключва обхвата на действието си спрямо данните за починали лица, но в чл. 25е се допуска обработката на лични данни на починали лица при определени условия и в интерес на наследниците.

¹³⁶ В чл. 12, ал. 2 и 3 от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г, са посочени случаите на обработване, при които се изисква предварителна консултация с надзорния орган.

¹³⁷ Средствата и сроковете за правна защита са уредени в глава седма от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г, а отчитайки съображение 142 от Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна

• определяне на административни наказания, налагани от публичните органи и структури.¹³⁸

Регламентът¹³⁹ предвижда алтернативни възможности, както и въвеждане на допълнителни изисквания и условия от държавите-членки на ЕС. Въпреки това, еднаквото третиране и контрол по защитата на лични данни в Европейския съюз е непостижимо.

От изведените текстове на приложимата в областта нормативна уредба, както и на база извършения литературен обзор може да твърдим, че в теорията и практиката няма единна дефиниция на понятието лични данни. **По наше мнение понятието "лични данни" е с по-малък обем от понятието "лична информация", но с по-голямо съдържание и следва да се разбира като всяка информация, независимо от вида и формата си за дадено физическо лице, която предпоставя пряко или косвено неговото идентифициране.**

В основата на счетоводната професия е прилагането на трудовото, данъчното, осигурителното, административното право, като същевременно изпълнението на счетоводно-отчетните задължения и задачи е тясно свързано с обработка на лични данни и спазването на законодателството в областта. Защитата на личните данни от счетоводните предприятия е от съществено значение от гледна точка на поверителността на информацията, която счетоводителите ползват. Затова е важно упражняващите професията не само да са наясно с приложимостта на ЗЗЛД, но и да разбират правилно нормативната уредба и ефективно и ефикасно да я прилагат. Както посочва М. Захариев "регламентът с оглед комплексния си характер, поставя предизвикателства пред всяка човешка дейност, свързана със събирането и обработването на данни"¹⁴⁰, включително и счетоводната такава.

3. Определяна на основните потоци от лични данни в счетоводната дейност

Съгласно Международния етичен кодекс на професионалните счетоводители "отличителна черта на счетоводната професия е поемането на отговорност да се действа в

на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1, законодателят е предвидил в чл. 83, ал. 2 Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г, субектът на данни да няма правна възможност да възложи упражнява правото му на обезщетение за претърпени вреди вследствие на неправомерно обработване на лични данни на организация.

¹³⁸ Вписани в глава 9 от Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г , но са заложени и допълнителни глоби и санкции за нарушения, непредвидени в Регламента

¹³⁹ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1

¹⁴⁰ Захариев М.,(2019) Подборът на нов персонал и защитата на личните данни, ИК Труд и право, стр. 43

обществен интерес. Отговорността на професионалния счетоводител не е свързана единствено с удовлетворяване на потребностите на отделния клиент или организация - работодател¹⁴¹". „Фундаменталните принципи на етиката установяват стандарта на поведение, който се очаква от професионалния счетоводител"¹⁴². Респективно, счетоводителите трябва да гарантират конфиденциалност, доверие и етика. Правата, които имат субектите на данни съгласно Регламента¹⁴³ не са абсолютни и всякакви изключения от тях трябва да бъдат адаптирани към задълженията, които имат счетоводителите, както съгласно съществуващото законодателство, така и спрямо техния статус и роля, които имат в обществото.

Съгласно Закона за счетоводството¹⁴⁴ "предприятията осъществяват текущото счетоводно отчитане на всички стопански операции, които водят до изменения на имущественото и финансовото им състояние, финансовите резултати от дейността, паричните потоци и собствения капитал, в хронологичен ред"¹⁴⁵. "Предприятията осъществяват текущото счетоводно отчитане на основата на документална обоснованост на стопанските операции и факти при спазване изискванията за съставянето на документи"¹⁴⁶. Следователно, елемент от системата на счетоводната дейност е документирането.

Документите съдържат реквизити (включително лични данни), които са определени нормативно в различни актове. Поради тази причина, юридическите лица, осъществяващи счетоводна дейност са администратори¹⁴⁷ и обработващи лични данни¹⁴⁸. В този смисъл е

¹⁴¹ Международен етичен кодекс на професионалните счетоводители, издание 2018 (в сила от юни 2019), International Federation of Accountants, част 1, раздел 100, п. 100.1 П1

¹⁴² Пак там

¹⁴³ Пак там

¹⁴⁴ Закон за счетоводството, Обн. ДВ. бр.95 от 8.12.2015г., посл. изм. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021г.

¹⁴⁵ Пак там чл. 3, ал. 2

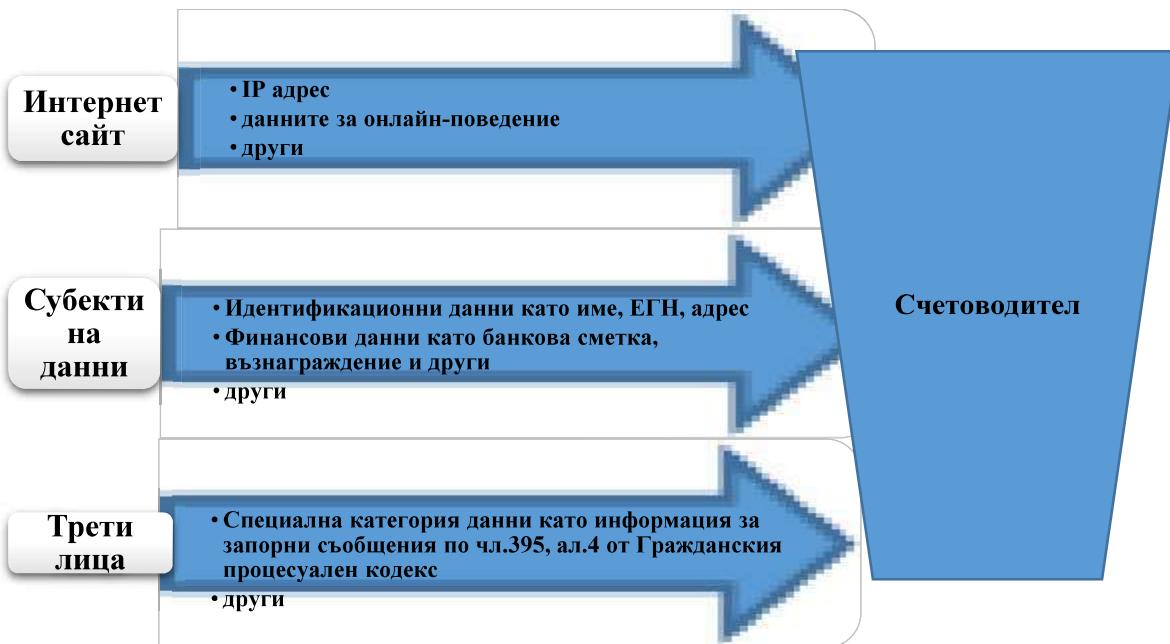
¹⁴⁶ Пак там чл. 3, ал. 3

¹⁴⁷ Съгласно член 4 параграф 7 от Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1, „администратор“ е и юридическо лице, което само или съвместно с други определя целите и средствата за обработването на лични данни. В този смисъл счетоводното предприятие се явява администратор например за обработката на лични данни във връзка с подбор, възникване на трудово правоотношение и администриране на персонала си, както и във връзка с изпълнение на задълженията си по Закон за мерките срещу изпиране на пари, Обн. ДВ. бр.27 от 2018г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 2021г и т.н.

¹⁴⁸ Съгласно член 4 параграф 8 от Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1, „обработващ лични данни“ е и физическо или юридическо лице, което обработва лични данни от името на администратора. В този смисъл счетоводното предприятие се явява обработващ лични

необходимо коректното идентифициране на потоците на данни, които могат да бъдат получени от външни (самите субекти на данни или трети лица) и вътрешни (напр. интернет сайт на предприятието) за счетоводителите източници. Същите най-общо са представени във фигура 1.

Фигура 1: Източници на потоци на лични данни към счетоводителите

Източник: автора

Счетоводителите следва да идентифицират всички потоци на лични данни, като определят легитимното основание за обработката им. Най-общо, трябва да се определят начините, по които дружеството, представявано от счетоводителя, обработва данните и да извърши отделно идентифициране на потоците. Така например счетоводителите като администратори на лични данни обработват и данни в изпълнение на задълженията на представляваните от тях предприятия по Закона за мерките срещу изпиране на пари¹⁴⁹ и Закона за мерките срещу финансиране на тероризма¹⁵⁰. Подобен набор от лични данни включва:

данни за цели, определени от неговите клиенти - администратори по силата на сключени договори за счетоводно обслужване.

¹⁴⁹ Закон за мерките срещу изпиране на пари, Обн. ДВ. бр.27 от 2018г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 2021г.

¹⁵⁰ Пак там.

- имена на лицето;
- датата и мястото на раждане;
- официален личен идентификационен номер или друг уникален елемент за установяване на самоличността, съдържащ се в официален документ за самоличност, чийто срок на валидност не е изтекъл и на който има снимка на лицето;
- всяко гражданство, което лицето притежава;
- държава на постоянно пребиваване и адрес¹⁵¹.

Освен това счетоводителите могат да разполагат с данни за клиентите и/или доставчиците (физически лица) на предприятия, които представляват или техните контрагенти, включващи:

- име, адрес, телефонен номер и имейл адрес;
- дата на раждане;
- номер и дата на издаване на лична карта;
- пол;
- семейно положение и деца (в определени случаи: лични данни на съпруг/съпруга и други близки за упражняване на трудови права, напр. при отпуски по майчинство);
- информация за банкови сметки;
- заплата и социални придобивки;
- месторабота;
- информация за здравословно състояние;
- гражданство, данни за пребиваване или разрешение за работа;
- данъчна информация и други.¹⁵²

Въпреки че Регламентът¹⁵³ не представя строги критерии за категоризиране на данните (освен за специалната категория такива¹⁵⁴), е възможно групирането на отделни видове данни по функционален признак и въз основа на техните характеристики и предназначение. Така видовете данни като име, ЕГН, които различават конкретно лице от всички останали

¹⁵¹ Пак там, член 53, алинея 2

¹⁵² За цели определени от счетоводните предприятия и договорните взаимоотношения с клиента, при спазване на всички нормативни изисквания

¹⁵³ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1

¹⁵⁴ Пак там, член 9

групи лица или е възможно да го идентифицират, биха могли да се категоризират като "идентификационни данни". Данни от видеозаснемане и наблюдение биха могли да се обобщят с наименованието "аудиовизуални данни". Гражданството, данни за пребиваване и паспортни данни служат за идентифициране на чуждестранни лица, както и за условията и реда на тяхното пребиваване, затова можем да групирате тези данни в категория "имиграционни данни"¹⁵⁵. Всички данни, чиято функция е определяне и изплащане на възнаграждение, в това число удържки, финансова, осигурителна и данъчна информация, могат да бъдат отнесени към "данни за заплащане, обезщетения и социални придобивки". Видът информация, която служи за описание и определяне на длъжността, както и договорната дисциплина и условия, може да бъде категоризирана като "длъжност и договорна информация", а данните, които служат за подбор на персонал, могат да бъдат обобщени в "информация за движение на човешките ресурси".

За всички данни, е необходимо да се определи срок на съхранение, както и необходимите технически и организационни мерки за сигурност. Доказването на изпълнението на задълженията от счетоводителите трябва да се извърши с документиране, като за целта може да се назначи или наеме длъжностно лице по защита на данните. Възможно е функциите на това длъжностно лице да се изпълняват от управляващ или друг персонал от дружеството, което представлява или към което е нает счетоводителя.

4. ЕМПИРИЧЕН АНАЛИЗ НА ТЕКУЩО ПРИЛОЖИМИТЕ ПРОЦЕДУРИ ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ В СЧЕТОВОДНАТА ДЕЙНОСТ

С цел да проверим дали и в каква степен лицата, извършващи счетоводна дейност в България прилагат необходимите процедури (детайлно описани в предходните точки на настоящата разработка) е направено авторово анкетно проучване. Използвана е авторова анкетна карта, която е съставена от общо 44 въпроса, като за част от въпросите са използвани номинални и ординални измерителни скали. Анкетното проучване е осъществено през периода 02.09.2021г. -25.12.2021г. В проучването са взели участие общо 100 респондента, като подборът е направен на случаен принцип по метода на отзовалите се. Целевата група

¹⁵⁵ Например: Закон за чужденците в Република България, Обн. ДВ. бр.153 от 1998г, посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 2021г., Закон за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на Европейския съюз и членовете на техните семейства, Обн. ДВ. бр.80 от 2006г, посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 2021г.

са счетоводители, представляващи и/или управляващи счетоводни предприятия, които извършват счетоводна дейност. С оглед гарантиране на достоверността на отговорите проведените анкети са онлайн, индивидуални и анонимни. За анализа на данните е използвана програмата Microsoft Office Excel 2013.

Въпросите в анкетната карта могат да се обединят в четири основни групи. **Първата група въпроси** имат информативен характер и са насочени към:

- 1.1. категоризацията и структурата на счетоводните предприятия, в които респондентите са наети лица или са управители, предоставящи счетоводни услуги;
- 1.2. наличие и липса на наети длъжностни лица по защита на данните;
- 1.3. брой на работните помещения, от които се извършва дейността;
- 1.4. наличие или липса на сайт, ползване на бисквитки¹⁵⁶, обработка на данни за маркетингови цели, трансгранични преноси на данни.

От първата група въпроси е съставен профил на анкетираните лица, а именно счетоводители, сред които с най-голям дял са тези, представляващи микропредприятия, в които същите са назначени или са управители на организации, предлагани счетоводни услуги (виж таблица 2). Освен това, с най-висок дял са респондентите, които осъществяват дейността си в от 2 до 5 работни помещения (52 % от анкетираните).

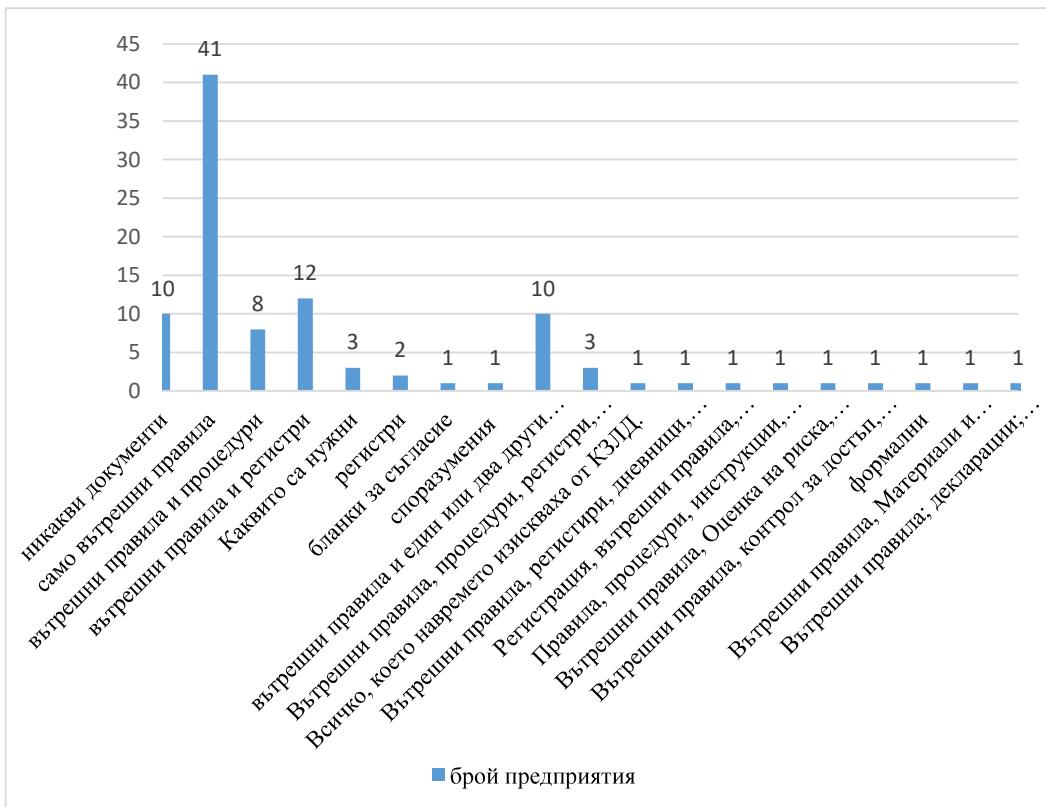
Таблица 2: Вид предприятие съгласно чл. 3 от Закона за малките и средни предприятия (бр.)

микропредпр.	наети ДЛЗД	малки предпр.	наети ДЛЗД	средни предпр.	наети ДЛЗД	голямо предпр.	наети ДЛЗД
86	9	9	2	3	3	2	2

Източник: авторови изчисления

¹⁵⁶ HTTP cookie или HTTP бисквитка, мн.ч. „бисквитки“ "са малки текстови файлове, които се запазват на вашия компютър или мобилно устройство, когато посещавате даден уебсайт." https://ec.europa.eu/info/cookies_bg (посетено на 28.06.2022 г.)

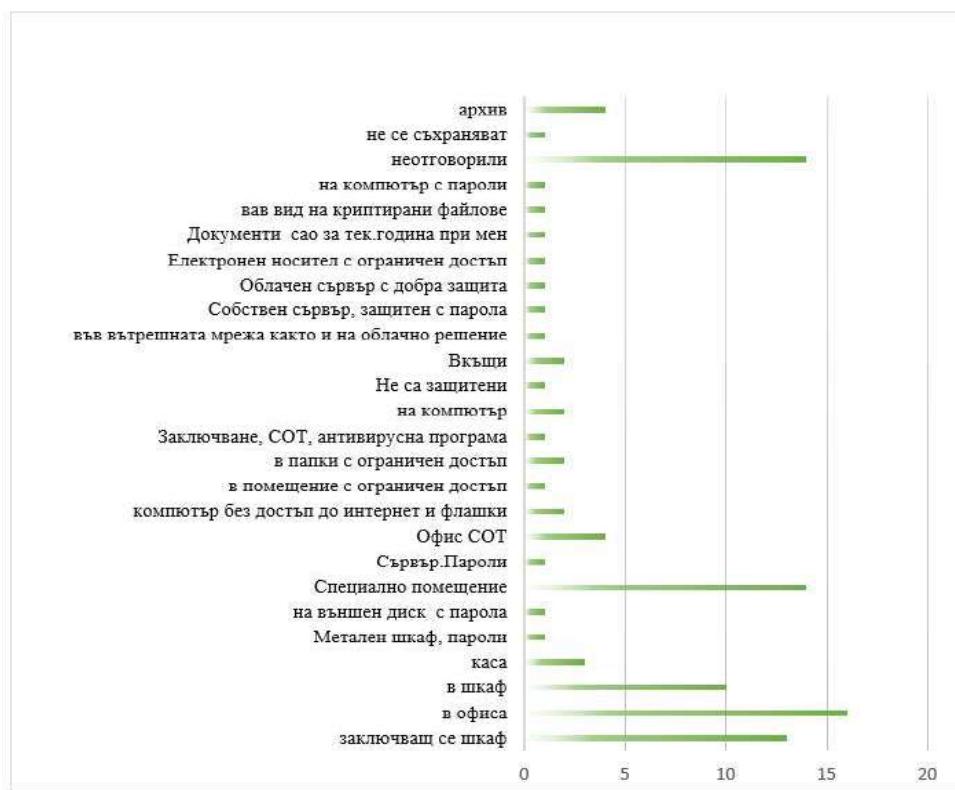
Фиг. 2: Документи по защитата на лични данни

Източник: данни от анкетното проучване

Втората група въпроси са насочени към проучване на въведените технически, физически и организационни мерки за сигурност и поверителност на данните, както и изработената документация за доказване спазването на изискванията на законодателството в сферата на защитата на лични данни. Според отговорите на анкетираните счетоводители на предприятията, които представляват, в качеството си на администратори на лични данни, с най-висок дял (41 %) са респондентите, които са изготвили само вътрешни правила (виж фиг. 2).

Фиг. 3 Отговори на въпроса „Къде съхранявате личните данни, които обработвате?“

Източник: данни от анкетното проучване

Данните показват, че повече от половината респонденти не спазват принципа за отчетност, разписан в текстовете на Регламента¹⁵⁷, който доказва прилагането на правилата за защита на данни. По-голяма част от респондентите имат технически и организационни средства, с които намаляват възможността за неоторизиран достъп до документите (виж фиг. 3).

Въпреки посочените по-горе отговори, около 53 % от респондентите, в чийто предприятие има назначен персонал, не извършва редовно обучение на служителите по вътрешни политики, взети мерки за сигурност и реални заплахи с потенциал за компрометиране на информацията.

¹⁵⁷ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EО, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1

Третата групи въпроси целят изготвяне на секторна оценка на риска и се съставят по матрицата, препоръчана от Европейската агенция за киберсигурност. Матрицата е базирана на изискванията на ISO 27005¹⁵⁸ в следните категории:

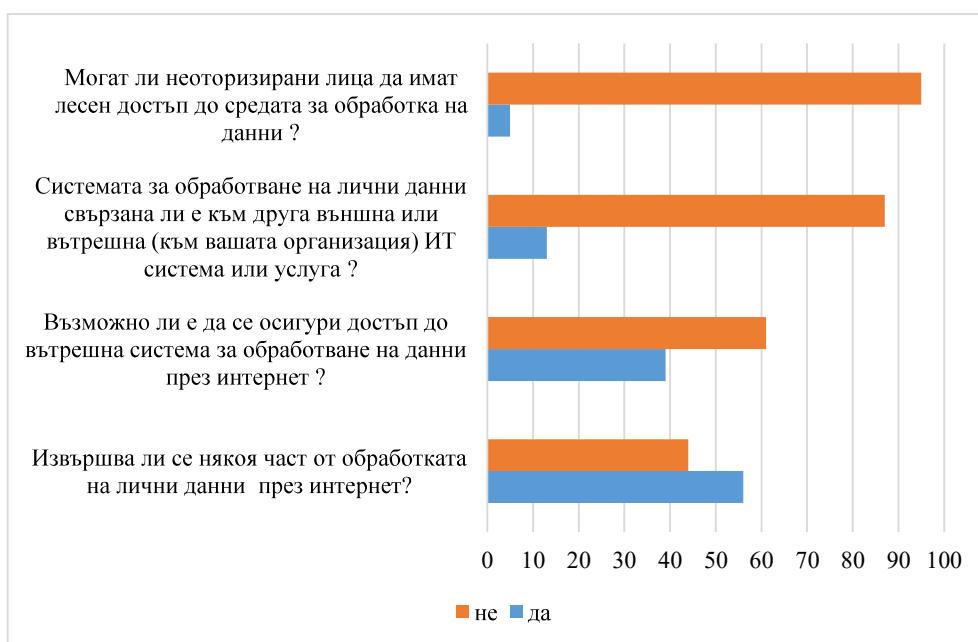
- *мрежови и технически ресурси*

Направената оценка на мрежовите и технически ресурси на анкетираните лица показва, че над половината от респондентите извършват обработка на лични данни чрез интернет (виж фиг. 4), което е индикация за наличен риск за сигурността на информацията.

- *процеси и процедури*

Проучването на оценката на процесите и процедурите в предприятията, които са представявани от анкетираните счетоводители показва висока защита на данните в тази категория (виж фиг. 5).

Фиг. 4: Мрежови и технически ресурси

Източник: данни от анкетното проучване

¹⁵⁸ ISO 27005: „Уязвимост от злоупотреби със заплахи за активите за причиняване на вреди на организацията“ предлага следните критерии за оценка на сигурността на данните <https://www.enisa.europa.eu/risk-level-tool/risk> (посетено на 31.12.2021г)

Фиг. 5: Оценката на процесите и процедурите в счетоводните предприятия

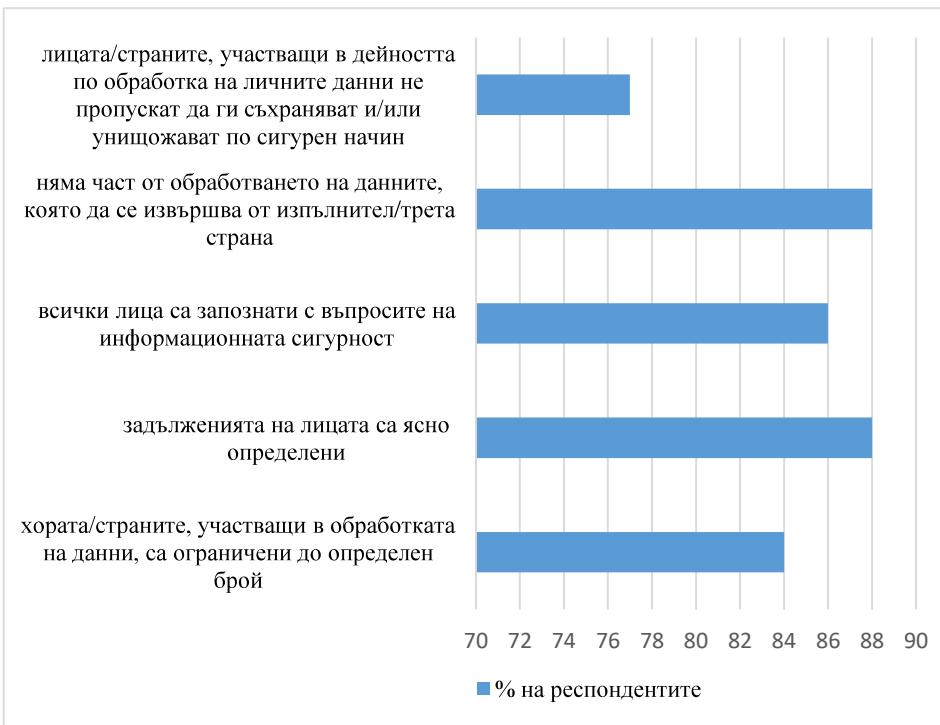

Източник: данни от анкетното проучване

- *включените страни и хора в обработката на данни*

На база проведеното проучване, считаме, че няма висок риск за сигурността от категорията на включените страни и хора по обработка на данните (виж фиг. 6).

Фиг. 6: Оценка на включените страни и хора в обработката на данни

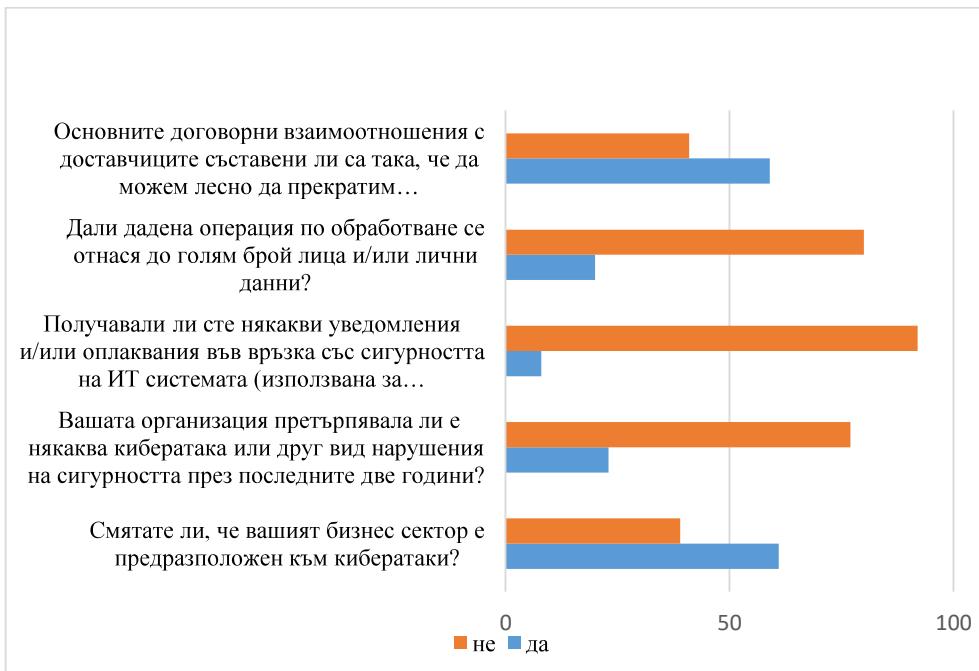

Източник: данни от анкетното проучване

- *оценка на бизнессектора и мащаба на обработка на данни*

Анкетираните считат, че бизнес секторът е предразположен към кибератаки, но по-голяма част от респондентите не отчитат нарушение на сигурността (виж фиг. 7). Данните показват, че в счетоводните предприятия не се извършва регулярно мониторинг, тест и оценка на ефективността от техническите и организационни мерки за сигурност (виж фиг. 8).

Фиг. 7: Оценка на бизнессектора и мащаба на обработка на данни

Източник: данни от анкетното проучване

Фиг. 8: Отговори на въпроса: "Колко често се извършва мониторинг, тест и оценка на ефективността от техническите и организационни мерки за сигурност?"

Източник: данни от анкетното проучване

Четвъртата група въпроси е насочена към определяне на нагласите на счетоводителите за повишаване на квалификацията по отношение на защитата на лични данни и/или присъединяване към кодекс за поведение.

От събранныте и анализирани данни може да се направи *извод*, че в счетоводните предприятия, обект на анализ, дейността на длъжностното лице по обработка на данните се изпълнява предимно от управителя на предприятието. Поради тази причина над 59 % от анкетираните счетоводители признават, че им е необходимо обучение по защита на личните данни и информацията. 77 % от всички респонденти, участващи в анкетата, желаят да се присъединят към кодекс за поведение, които да допринесе за правилното прилагане на законодателството в сферата на защитата на личните данни, като се вземат предвид спецификите на счетоводния сектор. Анализът на данните от анкетираните лица показва, че е необходимо организирането и провеждането на обучения в сферата на защитата на лични данни. В допълнение е необходимо да се разработи и приеме кодекс за поведение за сектора, както и да бъдат подпомогнати счетоводителите в процеса по изготвяне на необходимата документация, респективно спазване на принципа за отчетност.

5. Заключение

От направените в настоящата разработка теоретични и практико-приложни анализи може да се направи заключение, че независимо от развитието и усъвършенстването на законодателната рамка в областта на защитата на лични данни и информация, все още

съществува неразбиране на същността и значението на този процес, произтичащи и от липсата на единна и конкретна дефиниция на понятието „лични данни“. Нашето мнение е, че понятието е с по-голямо съдържание от понятието "лична информация" и следва да се разбира като всяка информация, независимо от вида и формата си за дадено физическо лице, която предпоставя пряко или косвено неговото идентифициране.

Съществуват пропуски и в нормативната уредба в областта, което допълнително влияе негативно върху правилното прилагане на законодателството и защитата на личните данни.

Счетоводната дейност е обвързана със събиране и съхранение на лични данни. На база проведеното анкетно проучване, може да се посочи, че не съществува единомислие по повод подходите и практиките за съхранение на данни, възприетите мерки за предпазване от кибератаки, утвърдени и прилагани политики, относно процедурите и ангажираните за защита на лична информация лица. Предходното може да се обясни както с вътрешните нагласи и разбириания на счетоводителите и управленския персонал за значението на тези процеси, така и с „липсата“ или ограничен контрол върху този аспект в счетоводната дейност.

Счетоводителите трябва да гарантират конфиденциалност, доверие и етика, основани на ефективни и строго спазвани процедури за защита на личните данни. Невъзможността нормативната уредба да обхваща всички аспекти и дейности от всички икономически сектори изисква извършването на задълбочени проучвания за всеки един от тях, които са съобразени както с текущата реалност, така и с теоретико-практическите особености на икономическата дейност. Поради тези съображения е от съществено значение да се изследват в дълбочина характерните особености на отделните счетоводни дейности и задачи, имащи пряко влияние по повод събирането, обработката, съхранението и защитата на лични данни.

ЛИТЕРАТУРА

Cohen J. L. (2002). *Regulating Intimacy: A New Legal Paradigm*.

Council of Europe, Committee of Convention 108 (2016), *Opinion on the Data protection implications of the processing of Passenger Name Records* T-PD(2016)18rev.

Datenschutzkonferenz – DSK, *Risiko für die Rechte und Freiheiten natürlicher Personen*, Kurzpapier Nr. 18, Deutschland, 2018.

Floridi, L., (2003). *The Blackwell Guide to the Philosophy of Computing and Information*, Blackwell, Oxford.

Gömann, M. (2017). The new territorial scope of EU data protection law: Deconstructing a revolutionary achievement. *Common Market Law Review*, 54(2).

Gonçalves M.E. (2017). The EU Data Protection Reform and the Challenges of Big Data: Remaining Uncertainties and Ways Forward, *Information & Communications Technology Law* v.26 issue 2, 90- 115.

Gstrein, O.J., Zwitter, A.J., (2021). Extraterritorial application of the GDPR: promoting European values or power?, *Internet Policy Review*, 10(3). Available at: <https://doi.org/10.14763/2021.3.1576>.

Hoofnagle C.J., Sloot B., Borgesius F.Z., (2019). The European Union general data protection regulation: what it is and what it means, *Information & Communications Technology Law*, v.28, issue 1.

Фети, Н. *Промени в Закона за защита на личните данни, свързани с прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679*. Достъпно на: <http://trudipravo.bg/kompyutarni-produkti-epi/kompyutarni-informacionni-produkti-epi/epi-targovsko-i-obligatzionno-pravo/podbrani-statii/3389-promenite-v-zakona-za-zashtita-na-lichnite-danni-svarzani-s-prilaganeto-na-reglament-es-2016-679>.

Adriaans, Pieter, "Information", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2020 Edition), Edward N. Zalta (ed.), Available at: <https://plato.stanford.edu/archives/fall2020/entries/information/>.

Electric Tabulation Machine. Available at: <https://www.fi.edu/history-resources/electric-tabulation-machine>.

ISO 27005: „Уязвимост от злоупотреби със заплахи за активите за причиняване на вреди на организацията“ предлага следните критерии за оценка на сигурността на данните (ISO 27005: „Uyazvimost ot zloupotrebi sas zaplahi za aktivite za prichinyavane na vredi na organizatsiyata“ predлага slednite kriterii za otsenka na sigurnostta na dannite)

ISO/IEC 27005. Information security risk management.

Layton R., (2019). The 10 Problems of the GDPR The US can learn from the EU's mistakes and leapfrog its policy, The American Enterprise Institute

McCullagh, K., Tambou, O., Bourton S., (2019). National Adaptations of the GDPR, Collection Open Access Book, Blogdroiteuropeen

Millard Ch., Hon W. K.(2012). Defining ‘Personal Data’ in e-Social Science , Information, Communication and Society, 2012 Vol 15(1)

Ohm, P. (2010). ‘Broken Promises of Privacy’ 57 UCLA L. Rev. 1701, 1742 et seq. and 1759

Paterson M., McDonagh M., (2019). Data Protection in an Era of Big Data: The Challenges Posed by Big Personal Data, Monash University Law Review ,Vol 44, No 1, p1-31

Purtova, N. (2018) The law of everything. Broad concept of personal data and future of EU data protection law, Innovation and Technology, 10:1, <https://doi.org/10.1080/17579961.2018.1452176>

Robinson N., Graux H., Boterman M., Valeri L. (2009), Review of the European Data Protection Directive, RAND Corporation

Schwartz and D Solove (2011). ‘The PII Problem: Privacy and a New Concept of Personally Identifiable Information’, 86 N.Y.U. L. Rev. 1814

Shannon, C. E. (1948). A Mathematical Theory of Communication, Bell System Technical Journal, Vol. 27

Sloot, B.,(2014) Do data protection rules protect the individual and should they? An assessment of the proposed General Data Protection Regulation, International Data Privacy Law, Volume 4, Issue 4, p. 307–325 <https://doi.org/10.1093/idpl/ipu014>

Solove D., Hartzog W., (2014). The FTC and the New Common Law of Privacy, 114 Colum. L. Rev.

Sweeney, (2000). ‘Simple Demographics Often Identify People Uniquely’ Carnegie Mellon University, Data Privacy Working Paper 3

<http://dataprivacylab.org/projects/identifiability/paper1.pdf>

Thomson J. (1974). The Right to Privacy, in Philosophical Dimensions Of Privacy: An Anthology

Wheeler, J.A. (1989). ‘Information, Physics, Quantum: The Search for Links’, in WH Zurek (ed), Complexity, Entropy, and the Physics of information (Addison-Wesley)

Банкова, Д. (2018). За имплементирането на регламента за Защита на лични данни в одиторската практика, ИДЕС, бр. 4/2018, година XXII, с. 1-11.

Войнов, М., Милев Ал. (1944). Латинско-български речник. 4 изд. София, ФАР.

Всеобща декларация за правата на човека приета с резолюция 217A(III) на ОС на ООН от 10.декември 1948г.

Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни, и за отмяна на Рамково решение 2008/977/ПВР на Съвета, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119.

Директива 2002/58/EO на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 година относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации), Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 201.

Директива 95/46/EO на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни, OB L 281, 23.11.1995 г.

European data protection supervisor (2005), Position paper on the role of Data Protection Officers in ensuring effective compliance with Regulation (EC) 45/2001.

Закон за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на Европейския съюз и членовете на техните семейства, Обн. ДВ. бр.80 от 2006г, посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 2021г.

Закон за електронните съобщения, Обн., ДВ, бр. 41 от 2007 г., посл. изм. ДВ. бр.20 от 2021г.

Закон за защита на личните данни, Обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г., посл. изм. ДВ. бр.7 от 2018г.

Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, Обн., ДВ, бр. 28 от 2020г., посл. изм. ДВ. бр.77 от 2021г.

Закон за мерките срещу изпиране на пари, Обн. ДВ. бр.27 от 2018г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 2021г.

Закон за счетоводството, Обн. ДВ. бр.95 от 8.12.2015г., посл. изм. И доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021г.

Закон за чужденците в Република България, Обн. ДВ. бр.153 от 1998г, посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 2021г.

Закона за достъп до обществена информация, обн. ДВ., бр.55 от 2000г., посл. изм. ДВ., бр.17 от 2019г.

Захариев М.,(2019) Подборът на нов персонал и защитата на личните данни, ИК Труд и право.

Конвенция 108 за защита на лицата при автоматизираната обработка на лични данни, Обн. ДВ. бр.26 от 2003г., посл. изм. ДВ. бр.38 от 2010г.

Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, Обн. ДВ. бр.80 от 1992г., посл. изм. ДВ. бр.38 от 2010г.

Корф, Д., Жорж,М.(2019), Наръчник на длъжностните лица по защита на личните данни, ЕК.

Международен етичен кодекс на професионалните счетоводители, издание 2018 (в сила от юни 2019), International Federation of Accountants.

Международния пакт за граждански и политически права (ДВ, бр. 43 от 1976 г.), ратифициран с Указ № 1199 от 1970 г., ДВ, бр. 60 от 1970 г.

Наръчник по европейско право в областта на защитата на данните(2018), Агенция на Европейския съюз за основните права и Съвет на Европа, Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз.

Обяснителен доклад към модернизираната Конвенция 108 за защита на лицата при автоматизираната обработка на лични данни, Обн. ДВ. бр.26 от 2003г., посл. изм. ДВ. бр.38 от 2010г.

ОН, Генерална асамблея, Преразгледана проектрезолюция относно правото на неприкосновеност на личния живот в цифровата ера, A/C.3/71/L.39/Rev.1, Ню Йорк, 16 ноември 2016 г.; ОН, Съвет на по правата на човека, Правото на неприкосновеност на личния живот в цифровата ера, A/HRC/34/L.7/Rev.1, 22 март 2017 г.

ОН, Генерална асамблея, Резолюция относно правото на неприкосновеност на личния живот в цифровата ера, A/RES/68/167, Ню Йорк, 18 декември 2013 г.; и ОН, Генерална асамблея, Преразгледана проектрезолюция относно правото на неприкосновеност на личния живот в цифровата ера, A/C.3/69/L.26/Rev.1, Ню Йорк, 19 ноември 2014 г.

Правилник за дейността на Комисията за защита на личните данни и нейната администрация, Обн., ДВ, бр.60 от 2019г., посл. изм. ДВ. бр.52 от 2020г.

Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и

относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/EO, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 119/1.

Регламент (ЕС) № 211/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно гражданска инициатива, Официален вестник на Европейския съюз, бр. L 65.

Регламент (ЕС) № 611/2013 на Комисията от 24 юни 2013 година относно мерките, приложими за съобщаването на нарушения на сигурността на личните данни съгласно Съвет на Европа, Допълнителен протокол към Конвенцията за защита на лицата при автоматизирана обработка на лични данни, по отношение на надзорните органи и трансграничните информационни потоци, CETS № 181, 2001 г.

Харта на основните права на Европейския съюз (2016/C 202/02), Официален вестник на Европейския съюз, с. 202.

REFERENCES

- Cohen J. L. (2002), *Regulating Intimacy: A New Legal Paradigm*.
- Council of Europe, Committee of Convention 108 (2016), *Opinion on the Data protection implications of the processing of Passenger Name Records* T-PD(2016)18rev.
- Datenschutzkonferenz – DSK, *Risiko für die Rechte und Freiheiten natürlicher Personen*, Kurzpapier Nr. 18, Deutschland, 2018.
- Floridi, L., (2003) *The Blackwell Guide to the Philosophy of Computing and Information*, Blackwell, Oxford.
- Gömann, M. (2017). The new territorial scope of EU data protection law: Deconstructing a revolutionary achievement. *Common Market Law Review*, 54(2).
- Gonçalves M.E. (2017), The EU Data Protection Reform and the Challenges of Big Data: Remaining Uncertainties and Ways Forward, *Information & Communications Technology Law* v.26 issue 2, 90- 115.
- Gstrein, O.J., Zwitter, A.J., (2021) Extraterritorial application of the GDPR: promoting European values or power?, *Internet Policy Review*, 10(3). Available at: <https://doi.org/10.14763/2021.3.1576>.

Hoofnagle C.J., Sloot B., Borgesius F.Z.,(2019) The European Union general data protection regulation: what it is and what it means, *Information & Communications Technology Law*, v.28, issue 1.

Feti, N. *Promeni v Zakona za zashtita na lichnite danni, svarzani s prilaganeto na Reglament (ES) 2016/679.* Available at: <http://trudipravo.bg/kompyutarni-produkti-epi/kompyutarni-informacionni-produkti-epi/epi-targovsko-i-obligatzionno-pravo/podbrani-statii/3389-promenite-v-zakona-za-zashtita-na-lichnite-danni-svarzani-s-prilaganeto-na-reglament-es-2016-679>.

Adriaans, Pieter, "Information", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2020 Edition), Edward N. Zalta (ed.), Available at: <https://plato.stanford.edu/archives/fall2020/entries/information/>.

Electric Tabulation Machine. Available at: <https://www.fi.edu/history-resources/electric-tabulation-machine>.

Uyazvimost ot zloupotrebi sas zaplahi za aktivite za prichinyavane na vredi na organizatsiyata“ predлага slednite kriterii za otsenka na sigurnostta na dannite. ISO/IEC 27005. *Information security risk management*.

Layton R., (2019) *The 10 Problems of the GDPR The US can learn from the EU's mistakes and leapfrog its policy*, The American Enterprise Institute.

McCullagh, K., Tambou, O., Bourton S., (2019), *National Adaptations of the GDPR*, Collection Open Access Book, Blogdroiteuropeen.

Millard Ch., Hon W. K.(2012) Defining ‘Personal Data’ in e-Social Science, *Information, Communication and Society*, 2012 Vol 15(1).

Ohm, P. (2010), ‘*Broken Promises of Privacy*’ 57 UCLA L. Rev. 1701, 1742 et seq. and 1759.

Paterson M., McDonagh M.,(2019) *Data Protection in an Era of Big Data: The Challenges Posed by Big Personal Data*, Monash University Law Review ,Vol 44, No 1, p1-31.

Purtova, N. (2018) The law of everything. Broad concept of personal data and future of EU data protection law, *Innovation and Technology*, 10:1, Available at: <https://doi.org/10.1080/17579961.2018.1452176>.

Robinson N., Graux H., Botterman M., Valeri L. (2009), *Review of the European Data Protection Directive*, RAND Corporation.

Schwartz and D Solove, (2011), ‘*The PII Problem: Privacy and a New Concept of Personally Identifiable Information*’, 86 N.Y.U. L. Rev. 1814.

Shannon, C. E. (1948), *A Mathematical Theory of Communication*, Bell System Technical Journal, Vol. 27.

Sloot, B., (2014) Do data protection rules protect the individual and should they? An assessment of the proposed General Data Protection Regulation, *International Data Privacy Law*, Volume 4, Issue 4, p. 307–325. Available at: <https://doi.org/10.1093/idpl/ipu014>.

Solove D., Hartzog W.,(2014) *The FTC and the New Common Law of Privacy*, 114 Colum. L. Rev. Sweeney, (2000)‘Simple Demographics Often Identify People Uniquely’ Carnegie Mellon University, *Data Privacy Working Paper* 3. Available at: <http://dataprivacylab.org/projects/identifiability/paper1.pdf>

Thomson J.(1974), The Right to Privacy, in *Philosophical Dimensions Of Privacy: An Anthology*.

Wheeler, J.A.(1989) ‘Information, Physics, Quantum: The Search for Links’, in WH Zurek (ed), *Complexity, Entropy, and the Physics of information* (Addison-Wesley)

Bankova, D. (2018). *Za implementiraneto na reglamenta za Zashtita na lichni danni v oditorskata praktika*, IDES, br. 4/2018, godina XXII, s. 1-11.

Voynov, M., Milev Al. (1944) *Latinsko-balgarski rechnik*. 4 izd. Sofia, FAR.

Vseobshta deklaratsia za pravata na choveka prieta s rezolyutsia 217A(III) na OS na OON ot 10.dekemvri 1948.

Direktiva (ES) 2016/680 na Evropeyskia parlament i na Saveta ot 27 april 2016 godina otnosno zashtitata na fizicheskite litsa vav vrazka s obrabotvaneto na lichni danni ot kompetentnite organi za tselite na predotvratyavaneto, razsledvaneto, razkrivaneto ili nakazatelnoto presledvane na prestaplenia ili izpalnenieto na nakazania i otnosno svobodnoto dvizhenie na takiva danni, i za otmyana na Ramkovo reshenie 2008/977/PVR na Saveta, Ofitsialen vestnik na Evropeyskia sayuz, br. L 119.

Direktiva 2002/58/EO na Evropeyskia parlament i na Saveta ot 12 yuli 2002 godina otnosno obrabotkata na lichni danni i zashtita na pravoto na neprikosnovenost na lichnia zhivot v sektora na elektronnite kommunikatsii Direktiva za pravoto na neprikosnovenost na lichnia zhivot i elektronni kommunikatsii), Ofitsialen vestnik na Evropeyskia sayuz, br. L 201.

Direktiva 95/46/EO na Evropeyskia parlament i na Saveta ot 24 oktomvri 1995 godina za zashtita na fizicheskite litsa pri obrabotvaneto na lichni danni i za svobodnoto dvizhenie na tezi danni, OV L 281, 23.11.1995.

European data protection supervisor (2005), Position paper on the role of Data Protection Officers in ensuring effective compliance with Regulation (EC) 45/2001

Zakon za vlezaneto, prebivavaneto i napuskaneto na Republika Bulgaria na grazhdanite na Evropeyskia sayuz i chlenovete na tehnite semeystva, Obn. DV. br.80 ot 2006g, posl. izm. i dop. DV. br.21 ot 2021.

Zakon za elektronnite saobshtenia, Obn., DV, br. 41 ot 2007 g., posl. izm. DV. br.20 ot 2021.

Zakon za zashtita na lichnite danni, Obn., DV, br. 1 ot 2002 g., posl. izm. DV. br.7 ot 2018.

Zakon za merkite i deystviyata po vreme na izvanrednoto polozhenie, Obn., DV, br. 28 ot 2020, posl. izm. DV. br.77 ot 2021gt 2018.

Zakon za merkite sreshtu izpirane na pari, Obn. DV. br.27 ot 2018g., posl. izm. i dop. DV. br.21 ot 2021g.)

Zakon za schetovodstvoto, Obn. DV. Br. 95 ot 2015g.,posl. Izm. I dop. DV.br. 19 ot 2021.

Zakon za chuzhdentsite v Republika Bulgaria, Obn. DV. br.153 ot 1998g, posl. izm. i dop. DV. br.21 ot 2021.

Zakona za dostap do obshestvena informatsia, obn. DV., br.55 ot 2000g., posl. izm. DV., br.17 ot 2019.

Zahariev M.,(2019) *Podborat na nov personal i zashtitata na lichnite danni*, IK Trud i pravo.

Konventsia 108 za zashtita na litsata pri avtomatiziranata obrabotka na lichni danni, Obn. DV. br.26 ot 2003g., posl. izm. DV. br.38 ot 2010.

Konventsia za zashtita na pravata na choveka i osnovnite svobodi, Obn. DV. br.80 ot 1992g., posl. izm. DV. br.38 ot 2010.

Korf, D., Zhorzh,M. (2019), *Narachnik na dlazhnostnite litsa po zashtita na lichnite danni*, EK.

Mezhdunaroden etichen kodeks na profesionalnite schetovoditeli, izdanie 2018 (v sila ot yuni 2019), International Federation of Accountants.

Mezhdunarodnia pakt za grazhdanski i politicheski prava (DV, br. 43 ot 1976 g.), ratifitsiran s Ukaz № 1199 ot 1970 g., DV, br. 60 ot 1970.

Narachnik po evropeysko pravo v oblastta na zashtitata na dannite (2018), Agentsia na Evropeyskia sayuz za osnovnite prava i Savet na Evropa, Lyuksemburg: Sluzhba za publikatsii na Evropeyskia sayuz.

Obyasniten doklad kam moderniziranata Konventsia 108 za zashtita na litsata pri avtomatiziranata obrabotka na lichni danni, Obn. DV. br.26 ot 2003g., posl. izm. DV. br.38 ot 2010)

OON, Generalna asambleya, Prerazgledana proektorezolyutsia otnosno pravoto na neprikosnovenost na lichnia zhivot v tsifrovata era, A/C.3/71/L.39/Rev.1, Nyu York, 16 noemvri 2016 g.; OON, Savet na po pravata na choveka, Pravoto na neprikosnovenost na lichnia zhivot v tsifrovata era, A/HRC/34/L.7/Rev.1, 22 mart 2017)

OON, Generalna asambleya, Rezolyutsia otnosno pravoto na neprikosnovenost na lichnia zhivot v tsifrovata era, A/RES/68/167, Nyu York, 18 dekemvri 2013 g.; i OON, Generalna asambleya, Prerazgledana proektorezolyutsia otnosno pravoto na neprikosnovenost na lichnia zhivot v tsifrovata era, A/C.3/69/L.26/Rev.1, Nyu York, 19 noemvri 2014 g)

Pravilnik za deynostta na Komisiyata za zashtita na lichnite danni i neynata administratsia, Obn., DV, br.60 ot 2019g., posl. izm. DV. br.52 ot 2020g.

Reglament (ES) 2016/679 na Evropeyskia parlament i na Saveta ot 27 april 2016 godina otnosno zashtitata na fizicheskite litsa vav vrazka s obrabotvaneto na lichni danni i otnosno svobodnoto dvizhenie na takiva danni i za otmyana na Direktiva 95/46/EO, Ofitsialen vestnik na Evropeyskia sayuz, br. L 119/1.

Reglament (ES) № 211/2011 na Evropeyskia parlament i na Saveta ot 16 fevruari 2011 godina otnosno grazhdanskata initsiativa, Ofitsialen vestnik na Evropeyskia sayuz, br. L 65.

Reglament (ES) № 611/2013 na Komisiyata ot 24 yuni 2013 godina otnosno merkite, prilozhimi za saobshtavaneto na narushenia na sigurnostta na lichnite danni saglasno Savet na Evropa, Dopalnitelen protokol kam Konvensiyata za zashtita na litsata pri avtomatizirana obrabotka na lichni danni, po otnoshenie na nadzornite organi i transgranicnite informatsionni pototsi, CETS № 181, 2001 g.

Harta na osnovnite prava na Evropeyskia sayuz (2016/C 202/02), Ofitsialen vestnik na Evropeyskia sayuz, br. S 202.

PRACTICAL-APPLIED ANALYSIS OF THE PROCESSING OF PERSONAL DATA IN THE ACCOUNTING ACTIVITIES

Abstract. The development of technology reflected to the need of strengthening the security and safety of personal data. This is among the priorities of the European Union, which implemented the Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation), entering into force on 25.05.2018. Due to the specifics of accounting, accountants process a significant amount of personal data. However, in accounting theory and practice, the issue of accountants as controllers or processors is not sufficiently studied. There are many practices in the processing of personal data, which do not provide sufficient protection for the information sent and received by accountants. The *main purpose* of the study is to analyze the practical-applied aspects of the accounting activity in the processing of personal data. This has been achieved through (1) theoretical research of scientific publications of Bulgarian and foreign authors; (2) presented data from an author's survey regarding the fulfillment of accountants' obligations in the field of personal data protection legislation.

Keywords: security; accounting activity; personal data processing

JEL: M48, M41, K22

Milena Mitkova, PhD Student

International Business School

Bulgaria

E-mail: bgaccountant.mail@abv.bg